

Ter Synode.

Tweemaal ben ik bij de synode geweest.

De eerste maal aan den vooravond van de opening; in den bidstond, die zonder kerkelijke uniformenshow verliep. De tweede maal tegen het eind.

Die eerste en die tweede keer, dat was een heel verschil.

Den eersten keer was ik er om zoo te zeggen officieus.

En den tweeden keer was ik er officieel: voor de pers. Met zijn perskaart heeft D. E. C. zich aan de moderamentafel gepresenteerd en liep daar den scriba in de armen, die als een A.K.O.-jongen van het Centraal-Station zich liep uit te sloven. De man had acta, rapporten, strikt-vertrouwelijke stukken, Reformaties, Groningsche Kerkbodes en zoowaar ook De Roeper!

Toen hij alle tafels was langs geweest, stootte ik op hem af, stelde me voor en werd toen allervriendelijkst door den schrijver rondgeleid. Hij bracht me eerst op de hoogte van de afgevaardigden, de orde waarin ze naar hun diverse ressorten waren geplaatst, wees me de tafel van de prae-adviseurs en zou me juist voorstellen aan het moderamen, toen een lange dominee uit Zuid-Holland langs ons heenschoof, den achtbaren scriba een draai om het hoofd gaf, en zei: „zoo ventje, loop jij je weer uit te sloven?” Ik vroeg: „Is dat dominee Knoop?” „Neen” — zei het „ventje” — „ze hebben uit Zuid-Holland ditmaal twee keer zooveel bruto-register-ton gestuurd als de vorige keer in Groningen”. De lange zei: „maar het komt maar op het netto aan”. Waarop het ventje repliceerde: „staat met dat netto óók nog te bezien”. De lange Rotterdammer zei toen: „aap!” en liep verder.

Intusschen was het moderamen verdwenen onder de koffiedrinkende synodeleden en de scriba nam mij opgetogen mee naar de tik-kamer. Juist zou hij beginnen me een uiteenzetting te geven over het werk van de tik-juffrouwen toen wéér de lange ons voor de voeten liep en wijzend op den scriba zei: „hij is van Lotje getikt” en de kerk inschoof. Ik dacht, dat er wat achter zat, maar na informatie bleek dat niet het geval te zijn: geen der tikjuffrouwen heette Lotje.

Nadat ik zeer veel goeds over de tiksteren had gehoord kwam dan eindelijk het groote moment: ik, D. E. C. werd door den scriba voorgesteld aan het moderamen. Het begon bij den proces. Omdat ik toch wat zeggen moest, zei ik: „als ik het wel heb, staat U de laatste jaren in Groningen, niet?” Hij zette een gezicht, of hij een mop wou tappen of mij wég kijken en hij deed geen van beide. Vervolgens werd ik gedi-reigeerd naar den assessor, die zijn pijp uit den mond nam, me drie vingers toestak, keek, alsof hij het heel-maal niet belangrijk vond en voorts een beetje lachte in de richting van den jongen man aan de tafel van de prae-adviseurs, dien hij goed scheen te kennen. Tenslotte kwam ik dan bij den anderen scriba terecht. Dat scheen beter te gaan. Die praatte tenminste tegen me. Maar ook dát viel weer tegen. „Waarom komt U hier?” vroeg hij. „Voor de pers”, zei ik. „Maar waarom komt U dan bij de synode? U moet bij de plaatselijke kerk beginnen”. Toen ik vroeg of ik dan maar eens zou komen, was het óók weer niet goed: „we doen in Noord-Holland onze zaakjes wel af zonder de pers”

Toen hêr begon de vergadering.

De acte werden vastgesteld.

's Jonge, wat kreeg me dat scribaatje er van langs! Hij had ergens een woord met één e geschreven, dat twee ee's moest hebben, de nummering van de artikelen was niet in orde, hij had ergens curatoren gezet, waar deputaten-curatoren moest staan, en ook de professoren lieten zich niet onbetuigd: één van hen prae-adviseerde het schrijverke om ergens op het woordje „voor” twee klemtoontekens te zetten, dus „vóór”.

En wat nu het gemeene van dat ventje was? Hij had zooveel in de tik-kamer, toen de tiksters er bij waren, deze dames zéér geprezen, een mond vol gehad over accuratesse en zoo. Maar nu kregen in de volle synode — „pleno consilio” zou die dominee uit Assen zeggen — die dames van alles de schuld: het waren allemaal tik-fouten, weet U. De tiksters hadden zich „vertikt”. En-de-synode-slikte-het. Het-heel-gezelschap-scheen-het-te-geloven. Maar ik had het schrijverke — dien „scriba synodi” om met den eerwaarde uit Assen te spreken — in de link! En als ik die tiksters geweest was, dan zou ik, wetende publiek — „coram populo”, zei Drente — beschuldigd te zijn me vertikt te hebben, gewaagd hebben nog langer te tikken; ik had het eenvoudig vertikt.

Waarmee ik maar zeggen wil, dat het ook op zoo'n synode maar alledaags toegaat.

Na de sluiting zeiden er een paar: „een goeie synode”. Maar één van de Friezen, die altijd per auto uit het Noorden kwam, zei: „Jammer van die rijver-gunning op Zondag. Als dát er nou eens dóórgaan was..... Maar nou zitten we over drie jaar nog met de kwestie!”

D. E. C.

voor de oecumenische kerk vol, dat ik een gruwelijk zondaar ben, zooals ik tegenover haar volhoud, dat hij in 1944 een gruwelijk misdrijf heeft gepleegd, en daarin nog steeds net als Berkouwer, Ridderbos, Nauta en zoo ook maar de minste schuldbelijdenis weigert, weshalve we oecumenisch onze „lis” hebben, ons twistgeding, dat hij maar niet beëindigen wil, omdat hij zijn eischen volhoudt, volhoudt, volhoudt, net als ik mijn „neen” volhoud, volhoud, volhoud. Maar dat betreft Aalders, en zoo. Het gaat echter nu over dr Volger. Dat ik hem hierin betrek, heeft zijn reden, en nu raak ik meteen het fijne puntje: wanneer ben ik of een andere openbare grove zondaar nu te houden voor heiden en tollenaar?

Ik lees bij dr Volger, dat hij zegt: het moet gezegd zijn bij de ekklesia (accorde, zegt K. S.); het moet door de ekklesia met den zondaar besproken zijn, en de zondaar moet hebben geantwoord: ik trek mij uw woorden niet aan. En die ekklesia is dan oecumenisch, zegt dr Volger, en nog zegt ondergeteekende: accorde. Maar ze gaat als geheel aan de deelen v o o r a f, zoo voegt hij er aan toe, e n d á á r z i t i k i n e e n s m e e. Ik moet eerst weten, wat naar de meening van dr Volger toch wel de „deelen” zijn van de oecumenische kerk als geheel.

Want ik begrijp van de redeneering niet veel. In de voorgaande stelling is opgemerkt, dat een kerk altijd een meervoudige samenstelling is. Daarbij werd toen verwezen naar Matth. 18:20: waar twee of drie in Mijn naam vereenigd zijn, daar ben Ik in het midden. We zullen ons wel niet vergissen, als we, nu dr Volger zelf deze plaats aanhaalt ten bewijze, dat de kerk een meervoudige samenstelling is, hier hem hooren verklaren: kijk, daar hebt ge dus die deelen.

Maar dan zijn die „deelen” leden. Leden der vergadering. Geloovigen.

Waar (d.w.z. op de plaats, waar) twee of drie in Mijn naam zich tot een synagoge hebben laten maken, daar, d.w.z. op die plek, ben Ik in het midden.

Nu zullen we niet vragen: of een vergadering eerder is dan de leden. In den tijd zijn de leden er natuurlijk eerder dan hun vergadering. Maar ik houd weer vast aan dat begrip van vergadering. Zijn de leden van een vergadering ook „deelen” van die VERGADERING?

Kan een vergadering wel in deelen uiteenvallen?

Eigenlijk geloof ik dat niet. De VERGADERDEN kunnen in secties gaan, voor mijn part mag men deze deelen noemen. Maar zelfs dan nog, blijven ze vergaderd. Doch de vergadering als daad is niet te deelen. Ze gelukt of ze mislukt. Als ik de burgers van Kampen wil bijeenbrengen, en ze komen niet op, dan is mijn vergadering me niet gelukt. En ik kan dan van het beetje, dat ik daar zie staan, niet zeggen, dat ze een deel der vergadering zijn, want ze zijn wel vergaderd, maar deze vergadering heb ik niet bedoeld. En de anderen, die ik had willen vergaderen, zijn niet vergaderd, zijn ook geen deel van de vergadering; en als ze soms samenkomen bij een ander, dan zijn ze ook nog geen deel der vergadering, maar een contra-vergadering, of zoo.

Conclusie: als ik aan de leden der vergadering als aan haar deelen denk, dan kom ik niet eruit. Een vergaderd lid is geen deel van de vergadering als vergadering. Een deel van een VERGADERING moet ook nog zelf VERGADERING zijn, en dan bepaald door den wil der geheele vergadering.

Nu kan dr Volger het ook wel anders bedoeld hebben, ondanks zijn verwijzing naar Matth. 18:20. Hij spreekt n.l. van de Hervormde kerk in stelling 8, en zegt, dat deze de (door dr Volger onjuist geachte) stelling volgt: „het geheel is de som van de deelen”. Daar zullen dus de „landskerk” als „geheel” en de „plaatselijke gemeenten” als „de deelen” bedoeld zijn.

En, als ik dan nog wijder denk, en me een oecumenische synode voorstel van landskerken, die met elkaar in verbinding getreden zijn, dan kom ik weer terug naar mijn vraag van hierboven: wanneer ben ik een heiden en tollenaar? Als het geheel aan de deelen voorafgaat, ben ik dan misschien pas heiden en tollenaar, als de landkerk me heeft verdoemd, per synode, of anders, zoo mogelijk, een oecumenische synode?

Het zou dan lang kunnen duren, en ze zouden in 1944 in Nederland dan wijs gedaan hebben hun heiligen toorn nog een beetje te bedwingen tot op de oecumenische synode.

Maar hoe dit zijn mag, ik geloof, dat ik in Matth. 18 iets anders hoor. Als er twee of drie in synagoge-vorm bijeen gebracht zijn, wel, dan is het al goed, als het aan die twee of drie gezegd is, wat de zondaar heeft gedaan. Spreken zij een vonnis, dan, dan moet de zondaar zeggen: hier spreekt Christus' autoriteit. Verwerpt hij hun spraak en uitspraak, dan is dat pas meenens, als hij meteen verklaart: in hun woord hoor ik niet Christus' stem.

Maar daarom wil ik weer terug naar die twee of drie, d.w.z. naar de PLAATSELIJKE KERK. We lezen vaak allemaal slordig, en daarom wordt van Christus' woord zoo dikwijls volgende parafrase gegeven: ALS er twee of drie in Mijn naam (d.w.z. met wat religieuze verlangens in de ziel) bijeen zijn, DAN ben Ik in het midden. We maken dan misbruik van ons taalgebruik: „waar” en „daar” in den zin van „indien” en „in dat geval”; zoeken de voorwaarde eener kerkelijke erkenning in het religieuze-verlangens-hebben, en vergeten onder de bedrijven door: dat

er staat: OP DIE PLEK, waar IN MIJN NAAM (d. w.z. met Mijn autoriteit etc.) twee of drie synagogaal bijeengebracht zijn, OP DIE PLAATS ben Ik in het midden. De Plaatselijke Kerk dus. Die vrij is. En zelfstandig. En geen deel van een geheel, want ze is zelf een lichaam van Christus (Grosheide op 1 Cor. 12:27).

En daarom geloof ik ook niet dat de kerk, hier bedoeld, in tegenstelling staat met „de synagoge”. Christus zelf ging nog naar de synagoge. Hij gaf ons in de plaatselijke kerk een betere, een verlorene, een v r i j g e m a a k t e s y n a g o g e. En die TEMPEL, die voor een landsgeheel moest dienen, wel, DIE is afgeschaft, en nog wel duidelijk ook, op Goeden Vrijdag en op Pinksterfeest daarna. De ekklesia, hier bedoeld, is een verlorene synagoge, en straks heelmaal vrij van allen mogelijken landstempel, of oecumenisch „centrum”. Zij haat het woord „centrum”. Zelfs is zij bang voor alle mathematische beelden b.v. van Christus als centrum, en zoo meer. Mathematische beelden zijn nu eenmaal niet meer dan beelden, de werkelijkheid kent er geen een.

K. S.

Het einde van een martelgang

De Generale Synode van Amersfoort heeft geen nieuwe deputaten benoemd voor de samenspreking met de deputaten van de gebonden kerken — met deze simpele woorden kan men het besluit dat door deze synode den 1den November werd genomen, aanduiden. Zonder twijfel is dat een zeer belangrijk besluit in de geschiedenis en der „gebonden” en der „vrije” gereformeerde kerken.

We willen daarvan in dit artikel iets laten zien.

In het jaar 1944 heeft de synodocratische kerkgemeenschap in haar synode bijeen, radicaal het tafellaken tusschen haar en de vrijgemaakte kerken doorgesneden:

Ze schreef immers in een wel niet in de Acta der synode gepubliceerde, maar desalniettemin toch aan alle kerken toegezonden brief, dat zij „geen woord teveel” had gezegd, maar „het kwaad”, dat toen van verschillende kanten openbaar werd, juist en scherp (had) gekwalificeerd, toen zij in vroegere zendbrieven sprak van „in wezen scheurmakend” en van „kerkontbindend werk”. En zij riep de kerken met alle kracht en ernst op „de door of namens deze Synode geschorste of ontzette ambtsdragers” niet te „erkennen en wederom (te) ontvangen als wettige ambtsdragers in Gods kerk”.

Dit oordeel onder menigvuldige aanroeping van den Naam des Heeren door de synode uitgesproken was helder, maar tegelijk glashelder.

Ieder wist toen precies waar hij aan toe was. En in onze harten droegen we het als een bittere beleving mee: zij met wie we eenmaal één kansel beklommen en aan één avondmaalstafel aanzaten, erkennen ons niet meer als wettige ambtsdragers in Gods heilige kerk.

Het was het zwaarste oordeel dat in deze wereld een ambtsdrager treffen kan.

Toen kwam de buitengewone synode van Utrecht in 1946.

En uit de Oosterkerk in Utrecht, waar, in de voorafgaande jaren, zooveel verschrikkelijke dingen waren geschied, drongen bewogen, warmklinkende, hoopverwekkende woorden tot ons door. We hoorden spreken over de zondige scheuring die niet mocht blijven. We bemerkten onrust, ontzetting zelfs, over wat was geschied. Het werd ons gezegd, dat geen enkele kerk om ongewijzigde handhaving van „1905” had gevraagd. Een zwakke maar toch duidelijke kritiek op wat de voorafgaande synodes hadden gedaan, klonk ons uit de persverslagen tegen. De uitspraken van 1905 en 1942 werden vervangen. En we vroegen ons hoopvol af: Komt er kentering bij hen die ons schorsten en afzetten? Werkt de Heilige Geest een nieuwe gezindheid? Komt er bekeering?

Wel geschiedde er ook allerlei dat ons bevreemde. De schorsingen werden b.v. nog weer eens als goed en Gode welgevallig bevestigd. Maar er was toch duidelijk allerlei verandering te constateeren. En, wat er ook gedaan was: deze synode wilde spreken met hen, die haar voorganger eenmaal uit het ambt had gestooten. Was dat niet prachtig? Wanneer was het in de kerkgeschiedenis gebeurd, dat een schorsende, afzettende, tuchttoefnende kerkgemeenschap na nog geen twee jaar uit eigen initiatief het contact met de uitgeworpenen weer opnam?

Na de synode van Utrecht kwam onze Groningsche synode van 1946.

Op haar tafel lag het verzoek om samen te spreken met deputaten van de ons-uitwerpende kerken!

Wat zou de synode doen?

Er waren er ter synode, die het verzoek wilden afwijzen!

Laat men de leeruitspraken en vonnissen wegdoen, zoo sprak men, laat men zich van de zonden bekeeren, dan is alles immers goed!

Maar tegelijk werd vurig gepleit om de uitnodiging aan te nemen! Het was wel pijnlijk toen openbaar werd dat de deputaten, die met onze kerken moesten samen-spreken óók opdracht hadden de synodale kerken, welke plaatselijk „de breuk wilden heelen”, in dat werk bij te staan. Zoo bleken ze immers twee ijzers in het vuur te hebben! Maar desalniettemin werd geworfeld om de synode tot aanneming van het verzoek te bewegen. Vooral Prof. Schilder heeft in een hartstochtelijke rede de synode bezworen den Heiligen Geest niet in den weg te loopen, maar angstavallig acht te geven op iedere wijziging in de houding van de overzij!

En de synode heeft tenslotte met volledige eenparigheid het besluit om samen te spreken aangenomen. En wel met deze bepaling:

„Ie. dat het thema der gedachtenwisseling primair zal